

„IZLÉS ÉS TAKARÉKOSSÁG!”

A legdiszesebb divatlap

BUDAPESTI BAZÁR

megjelen a Franklin-Társulat kiadásában.

Divatrésében a „BUDAPESTI BAZÁR” ad minden számban mindennemű, a divat és női munka körébe eső illusztrációkat, szakértő magyarázatokkal és divattudósítással.

Szépirodalmi részében a „BUDAPESTI BAZÁR” minden számban eredeti és fordított beszédeket, költeményeket ismert nevelő írók tollából.

Király János, Komócsy József, felfűző szerkesztő, főmunkatárs.

Előfizetési ára:

Félévre (július—decemberi folyam) 5 frt. Negyedévre (július—szeptemberi folyam) 2 frt 50 kr.

Az előfizetési pénzek a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatalához küldendők („Franklin-Társulat”, Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest (egyetem-utca 4.) megjelent és kapható

HAZANK ÉVLAJAI Magyarországnak történetének

kortani-átnézete

1841-1849.

Dr. KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD,

kir. budapesti tud. egyetemi tanár által.

Egy vaskos kötet nagy 8-rét 696 lappal.

Ara füzve 5 forint.

SELVEMÁRIK és gyönyörű női ruhakelmék Hamburger Adolf Budapest, ur-utca 8.

Meidinger tanár önműködő fagyalt-gépei. Comfort borszesz gőz-kávéfő ő-gépek.

Budapest, július 4-én 1875.

27-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DIJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár: többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár.

ÖTÖDIK FERDINÁND. 1793—1875. Ferdinánd, a magyaroknak e néven ötödik királya, melléknevén a jószágos, egy hosszú s viszontagságos élet után, Prágában, az ódon cseh főváros ódon királyi palotájában, a Hradsinban, f. évi június hó 29-kén csöndesen elhunyt.

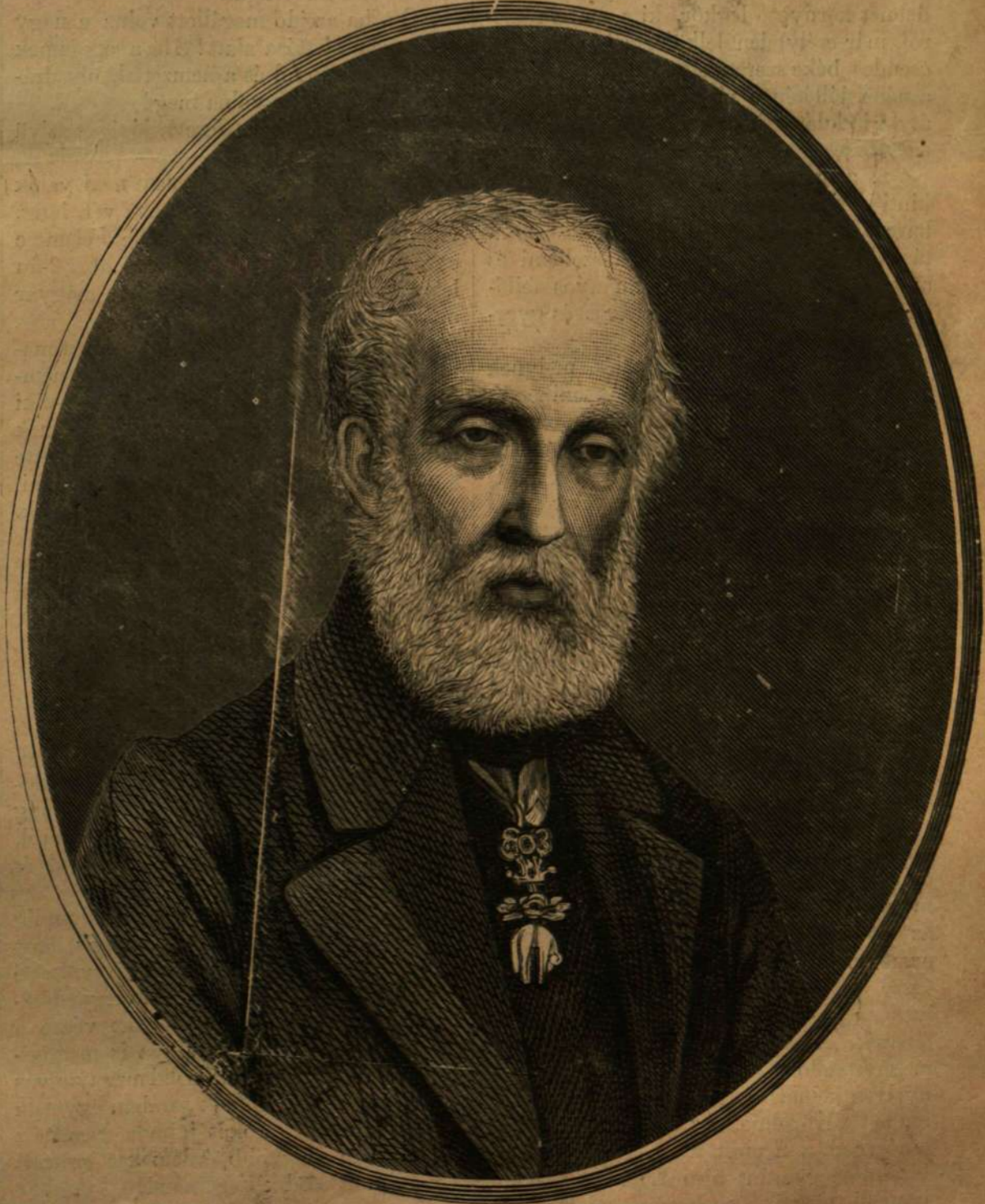
Nem a trónról lép a sirba, mint a koronás fők rendszeren. Huszonhét esztendeje mindjárt, hogy összes koronáit, nem bírva súlyukat reszkető fején, sem nagy felelősségüket jámbor lelkén, önként letette s a magányba vonult vissza, hadd küzdje ki más a harezot, mely az ő erejét felülmulata.

De bár letette koronáit s lelépett a trónról, a szent olaj nem töröltetett le fejéről s a királyi név megmaradt; ő a magyarok felkent királya volt mindvégig, mikor már megszűnt is uralkodó királya lenni. S így azon királyaink közé tartozik, a kik legtovább viselték a felkent királyi nevet. 1835. márczius 2-án, atyja Ferenc király halálával lépett ugyan a trónra (annak is negyven esztendeje mult már!) de már 1830. szeptember 28-án megkoronáztatott Pozsonyban, a magyar királyok akkori koronázási helyén; sigy, pár hónap hiján 45 év telt el, koronázása és halála között. Ez időt csak kevesen multák felül összes királyaink közül. Ketten mindössze: Zsigmond, ki ötven s I. Leopold ki negyvennyolcz évig viselte a koronát. Maga Ferenc király, leghuzamosabban uralkodó királyaink egyike, csak 42 évig élt koronás fővel.

Eletkora pedig valamennyit felülmulata, mert azok jóval fiatalabb korban lépven a trónra, hosszú uralkodás után is kisebb életkorral haltak meg; I. Lipót 65 éves, Ferenc király 67, Zsigmond 69 éves korában halt meg. V. Ferdinánd a legmagasabb kort érte valamennyi Habsburg között, akár viseltek koronát, akár nem.

Pedig mikor született, s gyermek és serdülő korában, nemesak ily hosszú életet nem ígérték neki, de életrévalósága felett is soká kétkedtek. Spanyol anyjától egy végzetes testi gyöngeséget öröklőlvén, mely szellemi tehetségeinek is késleltette fejlődését, sok ideig arról is volt szó, hogy első szülöttségi joga mellőztetvén, a korona a második szülöttnék tartassék fenn. A ki-

rályi azonban megélt, nemcsak megélt, lett megkoronáztatva, s ifjabb király czim-mel uralkodó társul is vehette maga mellé. Ez időtől kezdve, hogy az uralkodói köteleltségekkel s az ügyekkel megismerkedjék, rendszeren részt vett az államtanácsban s egyes, kisebb nehézségű ügyek elintézése

ÖTÖDIK FERDINÁND.

Minden kuzás előtt,

ha biztosan akarunk „térmet” nyerni kérdezzük meg a lotto-matematikust Orlicz Rudolf tanárt, Berlinben, Wilhelmstrasse 125.

Eau de Lys de Lohse

A borosz kir. fesszi halosról megvesszélva és nap-égés, szeplők, poracsus, himlőhelyek és redők ellen ajánlva. Az Eau de Lys a bőrt vakító fehérségű, puha, sima, gyöngyös s hajlékonytá teszi, és a bőr minden tisztátalanságát eltávolítja.

Vértessy Sándor, magy. kir. illat-szerkesztő, Budapest, Kristóf-tér 1. sz. Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellett is) teljesítenek.

Előfizetési felhívás a „GAZDASÁGI LAPOK”

1875-ki II-ik félévi folyamára.

A lapjaink homlokára tüzött „Hozzunk mezei gazdaságunkba mielőbb helyes árnyakat” jelzőhöz hüven egyaránt fontosak levén előtűntre a mezei gazdaság egyes ágai, lapjaink főrésze külön provatozás nélkül mindannyira kiterjed; mint az orosz Magyar Gazdasági Egyesület közlönye pedig az „Egyesület közleményekben” a központi és vidéki egyesületi működésekr, és Tárczánk a gazdasági életre érdekes eseményeket, kormányi intézkedéseket s kereskedelmi mozgalmakat kíséri figyelemmel.

Megjelennek lapjaink hetenkint egyszer 1 1/2—2 tömött nagy iven. Az előfizetési díj az előbbi: egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr o. e. Előfizethetni Pesten a szerkesztőségénél (Üllői ut 12-ik sz. Köztelek), vagy a szerkesztőséghez czimzett levelek, vagy póstai utalványok által. Az ideit, valamint a tavalyi első számtól kezdve még szolgálhatunk teljes példányokkal. Budapest, 1875. jun 12.

A „GAZDASÁGI LAPOK” szerkesztősége: Korizmicz László. Morócz István.

EPILEPSIE

(nehézkor) levél útján gyógyítsák dr. KILLISCH, külföldi orvos által Drezdában, Wilhelmplatz 4. sz. (ezelőtt Berlinben). Eredmények százanként!

TEMESVÁRY MANÓ magyar cipő-gyára

Budapest, király-utca 1-ső szám, ajánl. Hölgyek számára: Brúnel-topányokat lakfejjel, legf. nomabbal díszítve 2 frt 80 kr. Topányokat gummi betéttel, magas kivágással 3 frt 50 kr. Bőr topányokat erős obagrínból, szegszett és aróftal duplatalppal 3 frt 50 kr. Fluk, leányok és gyermekek számára 100-féle fajta 1—3 frtig. Vidéki megrendelések postai utánvétel mellett pontosan eszközöltenek. Réseletes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 508

Előfizetési felhívás. „TÁNCZ”

A „TÁNCZ” című zenemű-folyóíratra, mely minden hó 1-én 10-én és 20-án jelenik meg, jó és új táncdarabokat tartalmaz. Előfizetési feltételek: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt 10 kr, negyedévre 1 frt 10 kr. Egyes szám ára 30 kr. Eddig megjelent három negyedévi folyam 48 különféle táncdarabbal, melyek előfizetési árért is meg kaphatók. Előfizetési pénzek legelőszörüben postai utalvánnyal az alábbi kitett szerk. és kiadó hivatalhoz küldendők. Budapest, 1875 június hó 25-én.

Goll János, zenetanár. Viziváros fő-utca 20.

WESSELÉNYI ANNA

ösv. CSÁKY ISTVÁNNÉ (sz. 1584, † 1649) életrajza és levelezése. Írta Deák Farkas. Ara füzve 2 forint.

BUDAPESTI KALAUZ.

ÁSVÁNYVIZ-KÉSZÜLÉKEK ÉS SIPHONOK. Millacher L. és Wagner, Budapest. (Buda, kácsa-utca 291.) elvállalnak szikvízgyárak számára teljes berendezéseket, a legújanyob fűtőtelek mellett. BANK-ÉS VÁLTÓ-ÜZLETEK (Utaz. Holzwarth és Schubert, Pest. (V. Diána-fürdő, mindentelje részvények, Állampapírok és szerzőjégek bevitelkés és eladás. Vidéki megrendelések pontosan s gyorsan teljesítettek.)

DISZMŰ GIYARI ARU RAKTÁRAK. Márton Alajos, váci-utca, nemzeti-műszallóval szemköst. Legnagyobb rakár bronz, bőr- és porcellán-díszmű-újdonságokból, a hol az ílalet átadására veszőkbe kívül vendégek is szivesen fogadlatnak. ORVOSOK. Dr. Eiber V. Budapest, József-utca 66. számú házában, randel 2-4 órákor; ugyanott kapható: „Nemi élet vesztélye” című műve 1 frton, postával: 1 frt 10 kr. (Lásd a „Politikai Ujdonságok”-ban hirdetésny.)

Dr. Handler Mór, orvos és sebésztudor szülész és szemész. Randel napokent: délelőtt 10 óráktól 1-ig, délután 3 óráktól 5-ig és este 7 óráktól 8-ig. — Lakik: Pest, belváros, kigyó-utca 2. sz. kigyó-és városház-utca sarkán (Rottenfeller-főle házában) 1-ső emeleten, bennmet a lépcsőn. Díjjal ellátott levelekre azonnali válasz adatik, és a gyógyszerzek megküldetnek. PAPIRKERESKEDEK. Hegler József Ede, papir rakás-könyv- és könyvnyomdja Budapest, kecskeméti-utca 11. szám. SEBTAPASZ. Kállósok figyelemre méltó! az általunk elismert dr. Forty-főle sebtapasza Pesten: Török J. gyógyszer. urnál, utca 7. szám, valamint az orosz gyógyszer. Nagy csomagra 1 frt, kisebbre 50c.

Kiadja és nyomatja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

is bizottat reá, míg atyja halálával, nyegenkét éves korában, egészen átvette az uralkodást.

Ötödik Ferdinánd jellemének uralkodó vonása volt a szelidség, a szívjóság, a békeszeretlet. Megbecsülhetetlen jellem-alkat oly királyban; a kinek uralkodását, egy nemes hajlamu, méltányos, törvény-szertisztelő nemzet fölött, a békés fejlődés korszakára tette a gondviselés. Mert a békés fejlődésben levő alkotmányos országnak a legfőbb, a mit királyától kíván, hogy nem szabad, nem volna helyes, Ő Felségét a kinevetetésnek kitenni. — értve magyartalan kijelentését. — Maga Ferdinánd felelt meg ez ellenvetésre s felelete az egész embert tökéletesen jellemzi. „Magyarul fogok szólani, úgy a hogy tudok. Magyarjaim sokkal jobban szeretnek, mintsem kinevetésnek, ha rosszul ejtem is ki a szót.“ S nem esalódot. Az első magyar hangot, mely a király ajkáról leiebbent, oly lelkesedett riadás üdvözlő, mely elhangzott az egész országban. Kárpátoktól Adriáig.

De a Ferdinánd uralkodásának fénypontja mégis 1848. ápril 11-ke marad. E napon szentesítette — s nyújtotta át személyesen, az országgyűlés színén, felelős magyar minisztereitől környezve, István nádornak, kihirdetés végett — az 1848-diki törvényeket. Szavai, méltók, hogy a történelem örökre megőrizze, ezek voltak: „Hiv magyar nemzetemnek szívemből ohajtom boldogságát, mert abban találok föl a magamét is. A mit tehát ennek elérésére tőlem kívánt, nemcsak teljesítettem, hanem királyi szavammal erősítve, ezennel átal is adom neked, kedves ösém. (a nádornak.) s általad az egész nemzetnek, úgy mint a kinek hűségében leli szívem legfőbb vigasztalását és boldogságát.“

Oh, ha az idő megállott volna e nagy percz néma hatása alatt! S ha a sors ennek örömet, a trónnal és a nemzettel, oly drágán nem fizetette volna meg!

Ferdinánd, a békeszerető, jóságos szívű fejedelem lejártszotta szerepét. Az idők, melyek most következtek, nem neki valók voltak már. A légkör, melyben vér, láng, villám vegyült, nem lehetett éltető eleme e csöndes kedélynek, s 1848. december 2-án letette valamennyi koronáit, le a magyar apostoli szent koronát is.

Neve, emléke azonban kegyeletben maradt azután is, mindvégig a magyar nemzetnél. A nemzet tudja, hogy a 48—9-diki vihar felidézésében a jóságos fejedelemnek semmi része nem volt, de azt nem felejtette s nem felejtí el soha, a mi jót köszön neki, szép uralkodásának, s nemes lelkületének.

A történelemben a XIX. század negyedik és ötödik tizedében hazánkban oly gyors lendületet vett anyagi és szellemi, nemzeti és alkotmányos fejlődés s haladás emléke, az ötödik Ferdinánd nevével marad összekötve örökre.

Az utóbbi években a trónról lelépett agg király a csehok fővárosában, az ódon Prágában élt visszavonulva, agg nevével, egykori királynéval. A lakosság szelidségéről s jótékonyaságáról ismerte az agg fejedelmet, kinek prágai életéről, sétáiról, közleléseiről is megemlékezünk, szóval és rajzban, lapunk hasábjain.

Elaggva, végelgyengülésben, a mindig gyöngye test, 82 éves kort érve mégis, most már hónapok óta haldoklásban volt. S midőn a trónról már több mint negyedszázad előtt lelépett uralkodó előtt végre e császári s királyi sirbort ajtaja is megnyílik, fájdalom nem, csak szelid megnyugvás kíséri őt őseihez, kiknek sorában egy sem volt, a ki a magyarokat jobban szerette s irányunkban nagyobb érdemeket szerzett volna, mint ötödik Ferdinánd!

— á — r —

— á — r —

Részlet

„Az utolsó nap (Sylvesteréji álom)“

ezimű költeményből.

Fehérek voltak vállai,
Mint a Kordillerák hava;
Szemölde sűrű, fekete
És lobogó láng a haja.
S a többi és a többi!
Mit nem lehet kimondani...
Az a sok mindenféle
Lefesthetlen, leírhatatlan
Csodája a bájnak... valóban
Miként ha tiszta fényből, napsugárból
Lett volna alkotatva...
Akár egy fényes üstökös,
Mely fűn az égbolt tetején ragyog,
S a melynek a föld, mint szerelmes apród
Csökdosva hordja tündöklő uszályát...
O szép, valóban nagyon is szép
Elviselhetlenül, türethetetlenül —
Martirra kinezológ szep volt...
Miként ha égett volna szakadatlan
Mint ama hőrei bokor,
Ugy égetett, világított
Éj és nap egyaránt (a jó nap fénye
Elbűjhatott mellette)
Zsarnok szépsége biztosabban ölt
Mint egykoron az égből földre küldött
Öldöklő angyal, és halált hozott rád
Szerelme, megvetése egyaránt...

A kéjhálalt kerestem én is... hasztalan!
Bálványom, — földi néven Izidóra —
Szerette a költészetet, de nem
A holt betűkben, a valódiságban.
A prózai szegénység rühelődő
Élcét, nedélyét — könyvben élvezé;
Kunyhó kifestve, népség, sokaság
Hátterül, színpadon, mulattaták;
De lelkesülni csak Olymp bibor
Égboltjaért, magas fenségeért szokott.
Kastély falu, palota, páholy a
Világvárosban, voltak egyedül
Az öt megilleté méltó keret.
Az emberek illetőleg, ő
Főuri koronáik ágai
Szerint becsülte udvaronczeit,
Mint voltaképi „szarvas“ állományát.
Hja, már ez így van és volt mindörökké...
Aranyba kell foglalni a gyémántot!

„Képzeletem mindent megaranyoz!“
Mondám kevélyen. Atható kacaj,
Mely szívemet fagyasztá, míg velőmet
Villámként égeté, volt rá a válasz.
Hogyan, már nem tudom, csak távozám,
Minden bizonyonnyal némán, szólanul, mert
Agyamban kövé vált a gondolat.
Szerettem volna, ha a föld alattam
Megnyílik és elrejté égő arezom.
A tornyok szédelegtek, templomok
Tánczoltak, mint a szél dobálta gályák.
Ah, hogyha vége lenne a világnak!
E gondolattal hajtám fejemet
Párnámra búsan, egyszerű lakomban,
Mely most először tünt föl oly szegénynek,
Szűknek, mint faragatlan közkoporsó,
Melyben közkonakát hordanak ki és
Fordítanak be éjjel, fűtőresző
Közönnyel a kaszárnyasirba,
Mint urasági béres a ganaj-
Gödörbe az istálló-almot... El
E tartományból, e birodalomból!
El e veszettségében forgolódo,
Féreggel eltölt bűjdosó csillagból,
Egy laktalan, kiadó légsziget
Magánya s csöndje menhelyébe, hol
Ne lássak gúnys emberacrot; — ah
Hogy ki nem irthatom e fájt örökre!...
Ily hánykolódások közt tölt az éj,
Azaz hogy biz nem tölt, egyáltalán;
Ily gondolatok közt megáll az és
Nem mozdul; a könyörület
Álom tündere is remélve reppent
Odább, ha olykor pilláimra üt;
Mig végre egyet gondolt, fölkarolt
És észrevétlen átsuhant velem
A lélek napja s éje közti vékony
Hajszálháron, s mintegy folytatólág
Az ébrenlét történetét, egyszerre

Beküldte hozzám a halált... „De
Hát Izidóra? kérdezém azonnal.
Velem jön ő is? Minden okvetlen.
Ne bírtam én, ne én se soha inkább,
Csak má s se senki, senki e világon!...
Ez itt a földolag halál barátom.
Ah engem hasztalan hurezolsz magaddal,
Hiába gyűrsz be mélyen szorosban
E földtekének kellő közepébe,
Ha őt itt fenn hagyod, meghallom én
Szűz ajka első csókja csattanását,
És tud meg azt, sugám fülebe
Rémes rejtelmesen, fényeteológ,
Hogy ekkoron föllobbanó szívem
Mint millió mázányi dynamit,
Ugy szanaszét főcsesenti birodalmad'
E possadó palozsnát, hogy maga a
Mindenható isten se rakja össze
Morzsáit egyhamar, s bizony-bizony,
Eltelhetik egy kurta miriád,
Hogy magad is hoppon maradsz, kicseppensz,
És kujtoroghatsz erre arra, mint
Szegény fűzér jágerlegény, kopogva
A légür egyik-másik csillagán,
Keresve hivatalt, de mindenünnen
Elutasítva...“ Mit gondolhata
Vendégem, nem tudom; nagyot nyikorgott
Az állkapzajja, és zörögtek
S mint nyárlevél remegtek csontjai.
Vagy kacagott, vagy megijedt; elég a hozzá
Kezembe nyomta rémséges kaszáját
S ágyamba dőlt, helyemre, mintha ezzel
Azt mondta volna: nesse hát, csináld,
Végezd magad s hozd ide őt, hisz ugyis
Te vagy a mester, én csak inasod
Lehetek legfőlebb... s piqnet-teritóm'
Fejére vonva, kimerült agárként
Egyszerre mély álomba szenderült...

Mohón rohantam — volna a kaszával,
De az megnőt kezemben akkorára,
Hogy a lépcsőtörökben fűn akadtam...
Ki az emelet ablakán hamar!
S mint hosszú póznán, leereszkedém
Nyelén az utczakövezetre. Hah!
Hol kezdjem el? Hol legsűrűbb az ember?
No hát mit vétett a rakparti „pálya“?
Ezt eltaláltam. Épen jól beertem
Széltében az egész járdát a partig,
S kaszáltam itt az embert, mint a szénát,
És a kövér hultot a Dunába,
Mely itt e szélen kipirult végiglen
S hármás színében lentebb a vidéken
Játszhatta kortesül a „nemzetit.“
Öltem, temettem. Ez jó munka volt.
A váci utcán vissza. Ez alatt
Megtelt amott a pálya újra, és ez
Így ment egymásután, míg egyszer
Előttem álla Izidóra!... És még
Mipó nyugodtan, büszkén! — megvetett
Szívem fölötti mindenhatósága
Mi biztos, messze fénylő tudatában! —
A kasza kiesett kezemből... A halál
Boszúsán kapta föl s mint a ki gyilkos
Élre méltatlan vagyok, nyelvél
Utótt hátamra megvetőleg, és
Azzal tovább suhant, ezuttal
Zörgés, nyikorgás nélkül, zajtalan,
— Inkább repülve, észrevétlenül, mint
Az éji pille vagy a nagy feji
Bagoly... S jutalmul, koronázatul
Megtint egy gúnycacaj cikázta át
Izzó velőmon. Izidóra hangja!...

VAJDA JÁNOS.

Laptye de kapra.*

Elbeszélés.

VARGA JÁNOS-tól.

I.

Ki ne hallott volna anyni szép dolgot
szép Erdélyországról; szép Erdélyországnak
a szép Hátszeg vidékről, arról a tűn-
derkertről, a hol festői viseletű, szegény
nép lakik, jósággal és költői szelidséggel
teljes. Égbenyuló, havas fejtű vén hegyek
zugaiba rejtett mesés szépségű völgyekről;
csacsogó patakokról, a hol a tiszta ég alatt

* Kecsketej.

balzsamos fényőillat árad, s melynek minden
hegyzugáról költői szép mesét tud
beszélni valami öreg pásztor; vagy az az
öreg felszemű bába, a ki a kecske-tanya
pásztorait ellátja.

Mintha még most is látnám a szegény
jósztívű sibillát távolabbra ülve a magasán
lobogó lángoktól, egy vörös márvány da-
raban, mely száz ölnyi magasról szakadt
alá s oda gurult padnak, egyenesen a
tanya közepére.

A tűz körül fáradt turisták heverész-
nek, s a kecske-sajt és tejből rögtönzött
lukullusi vacsora után, kényelmesre nyuj-
tózva pihenik ki a napi fáradoalmakat.
Egyik-másik már szendereg is s a nagy
rész már azt hiszi — álmódja azt, a mit az
öreg asszony a márvány padon, nagy
dumnyogva, pauzáva elbeszél.

Csak én hallgatom rendületlenül, meg
föltűntök a millió csillag, mik szelid
fényvel ragyognak alá a világos kék ég-
boltról; meg az öreg Retyezát, deres hom-
lokával s hó szakállával, egy alantabb
hegy-orom hátára könyökölve; mintha az
elbeszélés hűségére figyelne.

— Bizon dommlé: rossz dolgokat jut-
tattál eszembe: régi, elfelejtett történetet,
mitől mindig megborsózik a hátam, vala-
hányszor lemegyek az alja egy korsó
vizért. Rosz néven ne is vedd, ha görbén
néztem rád, mikor a tanyára beköszöntöt-
tetek. De már megbékültem a képed-
del; mert hiszen boldogság! s te nem te-
hetsz semmiről. Mert lásd ez a dologrégen
el van ásva; a ki benne részes, már vala-
mennyi a föld alatt van; talán még az az
átkozott is, a ki a bolond pokonyból
vittek az ördögök egyenesen a toronyba...
Ne vedd rosz néven; nem a te hibád, hogy
ugy hasonlítás reá. Mintha ez a szőke
hajad testvére lenne az övének, annak az
ördög fajzatának. A szemé épen úgy
nevetett, mint a tied; az a kis bajusza,
az állásod, a vállad, még a szavad nyáj-
sága is az övé. Azt gondolnám fia vagy,
ha nem tudnám, hogy mi lett belőle. Hogy
a poklok süssék meg a nyelvet, hogy soha
ne hallottuk volna a mézes beszédét.

Még az öreg pakurárt is elbolondította,
hát aztán egy lány mit csinálhatott volna
ellene. Haj drága, drága! de keserű lett
annak az édes szónak az ize.

Ez a tanya az öreg Gligór bátya ta-
nyája volt; ő volt a legöregebb pakurár;
csak ilyen kecskepásztor, mert itt nincsen
más jóság, mint a mezőség, a hol gö-
blyök, meg juhnyájak heverik le a kövér
füvet.

Az öregnek volt egy lánya, egy nagy
bojtárja; így hát ebben a kis tanyában
épen élegen voltak hozzá, hogy negyedik-
nek a boldogság beiljön hozzájuk.

Hanem az ördög jobban sietett s az ilt
a parádés ágy szélére.

Egy szép alkonyattal, hogy az öreg
épen azt hánytá meg a gyerekekkel, mikor
legyen a menyegző; erre itt az erdő szél-
ben bicegett föl az öreg jáger, a ki ott
lakott a vadaskert mellett. Az új jáger ma
is ott lakik.

— Hallod-e Gligór, vendégünk érke-
zett. Az uraságnak a fiát ide küldték a
doktorok kecsketejet inni, meg fényőfa
illatot szagolni. Ott a lakása nálam. A
Szida lányod a meleg fejséből reggel, este
hozzon egy teli rocskával, mert az urinak
tüdeje, mája odavan. Válassz ki neki két
jó fajta anyakecskét dajkának...

— Jól van uram! — így az öreg — úgy
lesz ahogy parancsolod.

Haj hogy elfehéredett egyszerre a le-
gény. Mikor a jáger elment, oda dőlt a
füre a Szida mellé; megfogta a lány kezét
s csak úgy félig suttozva, szégyellősen
eskenedett oda az öreghez:

— Gazduram! minek menne az én drá-
gám négyser napjában hegyet le, hegyet
fel. Elfutok én a tejjel, reggel, este. Sok
lesz az az ut az én drágámnak.

— Ugyan te kamasz, — aszondja az
öreg, — nem szégyelnéd magadat egy
rocska tejjel szaladgálni, a mi csak asz-
szonyoknak, meg gyermeknek való munka.

A szegény Vaszalie nem szólt többet,
csak oda fektette firtős fejét a lány ölébe
s hagyta a lányt babrálni a hajfirtók
között. Nagyon jól esett neki, hogy a Szida
megsimogatta homlokát, csak egy susogott
hozzá szerelmesen, s a lány is úgy vissza.

Az öreg bement a kunyhóba s a gyere-
keket szabadabban beszélhettek.

Sok bolondot össze-vissza beszéltek, a
mi nem is tartozik a dologra; de mikor a
legény föltek, hogy kimenjen az akolhoz,
erősen magához szoritotta a leány s olyan
fájdalmasat sohajtott, hogy a pogány is
megszánnhatta volna.

— A mit csak látsz, a mit csak be-
szélsz, de még a mit gondolsz is: elmon-
dod-e nekem mind?

— Bolondos! felelt a lány. Hisz a mit
én hallok, gondolok, az mind csak te vagy
magad.

— Hej drágám, vigyázz magadra, mert
fejünk fölött van az isten!

Azzal még forróbban ölelte meg a lányt
s sebesen eltűnt a fák között.

Jobb pedig, ha azt mondta volna an-
nak a szegény lánynak:

— Vigyázz drága! mert nyomunkban
van az ördög!

(Folyt. követt.)

A veszedelem napja.

Vész, iszonyu pusztító vész angyala járt a
mult szombaton, juniushó 26-kán este a magyar
főváros fölött. A kik szorosan a vész színelén
nem voltak, csak egy nagyobbszerű nyári zivart
láttak, s nem is sejtették, hogy a szomszéd
városrészen, egy pár száz ölnyre tőlök, mily
irtóztatos mérveket ilt a veszedelem. S midőn
másnap annak színelét meglátogatták, s a
hallott és tulzottnak vélt híreket a valósággal
összehasonlították s meggyőződtek, hogy az
csak a híreket, de a képzelet tulajdonságait is
felülmutta, megdöbbenve állottak a pusztulás
nyomai előtt, melynek utcasorok, kőházak
s egész sereg emberélet estek áldozatul. Az
ember akkor éri kicsinységét a természettel
szemben, mikor annak elemei, rendes egyensu-
lyokból kibillenve, elszakítják fékeiket s hatál-
mukkal felülkerekednek rajta s az emberi
alkotások szilárdsága, maga az emberi élet
nevetéséggé válik előtök és megsemmisül az
egyenetlen harcban.

Ha egy hatalmas tűzokádó, a föld belsejé-
ben forrongó örök tüzek kéménye, kiönti lává-
ját s Herkulánomot és Pompéjút hamuba borítja
— solvet saecla in favilla — hogy a századok
eltemetett munkáját évezredek íssák ki a mély-
ségből: a nagyság előtt rettegve nemulunk el.
De hogy egy szikrából, mely véletlenül gyúl-
kony anyagra esett, az orkán fuvalma által vá-
rosokat elemesztő tűzvész legyen, abban nem
tudunk megnyugodni. Ha egy fejedelmi folyam,
mint a Duna, kilép medréből s nagy vidékeket
iszapol el, gátakat rombol szét és falukat, váro-
sokat romba dönt, természetesnek találjuk: po-
tentes potentes aquant. De hogy egy futó nyári
zivatarból, mely szétlő fujt felhő volt imént,
félóra alatt utcákat elsodró s az emberi élet
százaít megsemmisítő ár legyen: azt elhinni sem
akarjuk.

RÉSZLET A RÉGI „ÖRDÖG-ÁROK”-BÓL.

AZ „ÖRDÖG-ÁROK” ÚJ BOLTOZATA.

Pedig ennek a látványnak voltunk elremült tanúi e napokban.

Néhány napi rekkenő, fojtó hőség után, szombaton délután hat órakor, néhány tompa dőrej jelenté a vész közeledtét. Egy sebes, futó

százanként, csörögve hullottak az utcákra. Félóraig tartott a vihar. De ez a félóra elég volt, hogy a pusztulás műve végbe menjen a város azon részeiben, melyek fekvésük s építé- sük módjánál fogva a veszedelmnek sokkal

budai hegyek minden oldalról, a svábhegy, a naphegy, a Jánoshegy, eminnen a Gellért, a várdomb, úgy elzárják, hogy a viznek sehol sincs menekvése. Még a Duna felé is egy csekélyebb emelkedésű gerincz zárja el az utat

A VIZÁR ROMBOLÁSA BUDÁN.

A MAUSCHFÉLE HÁZ A RÁCVÁROSI FŐUTON.

A CSEKEŐ-FÉLE HÁZ A DUNAPARTON.

zápor, intőleg előzte meg a kitorést. Egy negyed óra múlva szokatlanul erős eső tört ki, legnagyobb erővel a budai hegyek közt, óriási jégvi- harral. A városban is sok helytt lapátolni lehetett a jeget, s a nyugotra néző ablakok üvegei

inkább kitéve — s úgy szólván a torkában vannak.

Ha magas pontról, avagy csak a vár dél- nyugoti bástyáiról nézzük a Krisztina és Rácvárost, egy teknőfénk gyanánt tűnik föl; a

előle. Egyetlen lefolyása a hajdan Paulus-, most Ördög-árokknak nevezett csatorna, mely egy részben nyíltan, más részben a föld alatt s beboltozva, részint a városrészt szennyezék, részint a hegyi esők gyüledékének ad lefolyást a Dunába.

— Köszönöm, nem többet.

— Hát egy pipa dohányt?

S ezzel a háta mögött tartott kezét elhúzva, egy megtöltött cseréppát nyújtott az elbámult tengerész felé, míg Harbert, vas-csipetében szénét hozott a parázsról.

Pencroff csak elhalványult, majd kipirult, mintha csúfolt üznének vele. De Spillet oly jó indulata mosolylyal nyújtotta felé a pipát, hogy lehetetlen volt visszautasítania. Szájába vette s a Harbert által odatartott parázon meggyújtotta. Mohón szívott öt vagy hat füstöt.

— Dohány, valódi dohány! — kiáltott fel végre.

— Még pedig ugyan illatos ám! — szólt Cyrus mosolyogva.

Pencroff csak szitta, szitta; s csak mikor vége volt, ért rá kérdezni:

— Ki fedezte föl? Nemde önnek köszönöm ezt, kedves Harbertem?

— Nem barátom, — mondá az ifju, — Spillet ur találta az erdőben.

posztó, de van egy előnye: az hogy jóval melegtartóbb. A ványolásra, összenyomásra és kiszáradásra pedig oly egyszerű gép szolgál, melyet Cyrus, a Pencroff segélyével, minden nagyobb társával s Harbert is szívesen lemondott madáráról, Spillet Gedeonban pedig egész erővel támadt föl a hirlaptudósító, s részletes és gondos leírását készítve utjoknak, szigetüknek, s itteni életüknek és állapotjuknak: azt egy vizhatlan mézga-zacskóba gondosan bevarrták, címelték a „New-York-Herald“ szerkesztőségének, felkérve a becsületes megtalálót, akárki legyen az, hogy a küldeményt juttassa a leg-ridebb uton rendelkezés helyére. Az egész csomagot pedig az albatrosz nyakába kötötték (nem a lábára, mert e madár a tenger színén szokott pihenni s ilyenkor lábai a vízbe csüngenek) s azzal szabadon eresztették.

Az óriás madár kiterjesztette roppant szárnyait, s egyenesen Uj-Zeeland irányába repült, míg a szigeten maradók sohajtvá néztek utána s szerencsés utat kívántak neki!

(Folyt. követt.)

Az első pipa dohány.

A lelőtt albatrosz.

A REJTELMEZŐ SZIGET.

görbitve, kitűnő szigonyokul s horgokul szolgált.

A puskás vadászatot is csaknem naponként folytatták. S egy nap Harbert egy egyszerű albatroszt ejtett el, mely szárnyán megsebesülve bukkott elébök a hóra, de sebe nem volt olyan, a mi örökre képtelenné tette volna a repülésre. A roppant madarat felfogták tehát, Harbert gondosan bekötötte, ápolás alá vette s táplálta, hogy ha meggyógyul s magánál fogja tartani.

Smith Cyrusnak azonban nagyobb terve volt ezzel a madárral. Sokszor gondolkozott már valami módrol, hogy magokrol és szigetökröl hirt adhasson a többi világnak: vagy a hajótörtek szokása szerint a tengerbe dobott üveg-gel, melybe a tudósítást belefojtáná, vagy postagalambok által. De mi valószínűség van abban, hogy egy tengeren uszó üveg kézre kerül, vagy egy grönge galamb kétezer tengeri mérföldnyire repüljön a levéllel!

Ellenben egy albatrosz, mely — ha lakott vidékröl tévedt erre — oda ismét visszaföldül

mihelyt teheti, mely az egypár ezer mérföldnyi utat meg is bírja: mily jó postája lehetne bármely tudósításnak. Cyrus tehát közölte tervét társával s Harbert is szívesen lemondott madáráról, Spillet Gedeonban pedig egész erővel támadt föl a hirlaptudósító, s részletes és gondos leírását készítve utjoknak, szigetüknek, s itteni életüknek és állapotjuknak: azt egy vizhatlan mézga-zacskóba gondosan bevarrták, címelték a „New-York-Herald“ szerkesztőségének, felkérve a becsületes megtalálót, akárki legyen az, hogy a küldeményt juttassa a leg-ridebb uton rendelkezés helyére. Az egész csomagot pedig az albatrosz nyakába kötötték (nem a lábára, mert e madár a tenger színén szokott pihenni s ilyenkor lábai a vízbe csüngenek) s azzal szabadon eresztették.

Az óriás madár kiterjesztette roppant szárnyait, s egyenesen Uj-Zeeland irányába repült, míg a szigeten maradók sohajtvá néztek utána s szerencsés utat kívántak neki!

(Folyt. követt.)

S te megtörve, lecsüggesztett fővel, összekulcsolt kezekkel állsz a hült tetemnél. Zaklatott agyad nem tud helyet találni a gondolatnak, hogy mindez rideg, kétségbejítő való, a mit látsz. Ugy szeretnéd elhinni, hogy csak gonosz álmokép üzi veled kegyetlen játékat; hogy lidércnyomás láttat veled iszonyu rémképet, melynek nehéz köd gyanánt kell rétfoszolnia, ha öntudatra ébredsz.

Ily nemével a kínzó érzelmeknek szemlélted az orkán, felhőszakadás és jégvihar alakjába bujt halálnak hátrahagyott műveit a szentséltlen Budán. Szombaton délután hat óraker élet pezgett még a romhalmazzá zuzott házak szobáiban; mozgalmas kezek retesztették be az ablakokat a vihar süvöltő jelentkezésénél; mosolygó gyermekarcok gyönyörködtek a fölkaavart por örült sebességgel toványargáló oszlopáiban; életnedvtől duzzadtak a hegyek lejtőjén a gazdag természet igéző szőlők és fejlődő gyümölcsöcsel megrakott fák. S rövid másfél óra alatt a halál és rombolás művei vigyorogtak elé mindenünnél. Az elemek bösz haragjától sujtott völgy alig annyi idő alatt, mennyi bejárására szükséges, egy nagy temetővé változott, melyben az emberi szorgalom és tevékenység eredményei iszapba, vízbe süllyedve hirdették a természet óriási hatalmát.

Keresed tán a kezeket, melyek az imént csukták be a zuhogó eső és kopogó jég első jelentkezésére az ablaktáblákat? Ott nyulnak ki talán az alamosott, szétrobbantott ház gerendái és kötőmélke közül, vagy az iszapos vízből, melyet ölnyi magásra zudított az ár dúló ereje a rövid idő előtt még viruló életet magában foglaló szobába. Szemlélni akarod a mosolygó gyermekarcot, mely egy arasznyi időt megelőzőleg kedvteliséssel nézte még a fergeg porkavaro tombolását? Ott torzul eléd az iszapból, elékteleenítve a halálküzdelem kinyomatától. Gyönyörködni akarsz a szőlők sokat igéző pompájában? Ott hevernek megsemmisülve, tönkre tette a zuhatag sodra mentén; karók és tőkék valamely hegyoldalon darabokra zúva, pozdorjává tépve; maga a termőföld lemosva iszapnak a városmajorban vagy a vermezőn.

Egyveleg.

1. Szárnyas kivándorlók. Kaliforniában eredetileg nem voltak verebek. Valami 4—5 év előtt Angolország-ból néhány verébpart vittek át oda, melyek úgy megkedvelték új hazájokat, hogy ma már meglehetősen elszaporodtak ott is, és a mint az „Overland Monthly“ című san-franciskói havi folyóiratban olvassuk, ez élénk apró madarak ott is oly szem telenek már, mint erre mifelénk. De azért a kaliforniaiak valószínűleg áldásnak tekintik ez új kényszerített bevándorlókat, mert sok ártalmas fergeg és bogarat elpusztítanak, mi nem csekély fontosságú dolog e kiválóan földművelő és kertész államra nézve.

2. A szőlők új ellensége. Franciaországban a szőlőfát pusztító phylloxera-nak párja akad. Egy kis légy nagyságú bogár az, mely a szőlő-virág legnemesebb részeit lerágja. Neve: grissette.

3. Az öreg Andersen, hírneves dán meseköltőnek közelebb párba volt, — az egyetlen életben. Esernyővel ment a páriáldal helyére, melyet a lövés alatt is kinyitva tartott, mivel az eső erősen zuhogott. A tanuk hiába kifogásolták. „Az nem bánt, ha meghalok, mondá a jó öreg, de náthat kapni nem szeretnék.“

A borzalmak éjjele.

Fővárosi tárcza.

Vannak oly szomorú események, melyek leírásánál lassan s vontatva pertzeg végig tollad a papíron, mintha egy drága családtag vagy szerett barát haláláról kellene könyvet írtatni. Szembe szállni velük olyan dőre erőködés lett volna, mintha neki feszítendő melledet a Niagara-zuhatagnak. A víz ily bősziült-ségével szemben a legmegfeszítettebb emberi erőködés sem nyom többet a pehely ellenálló képességénél. A városmajor-utczában láthatasz egy termésköböl épült falat, melynek szilárd-sága egy darabig megbirkózhatnék tábori ágyuk hat-nyolcz fontos lövegeivel. A zuhatag belőlről a kerten át dől neki a falnak, s azt tövében oly erővel döntötte le, mintha borotvával metszenék az élő husba. Zsinóregyenesre van leme-telve a föld fölött. A mennyi sziklát, követ- és törmelékét söpört le a hegyekről a rétekre, utakra, hegyzorosokba, árkokba és magukba az utcákba — elegendő volna egy kisebbszéri völgy teljes betöltésére. Gonosz, siralmas kedv-töltés volt az, mit a máskor békés és áldásos elem magának szombat este megengedett.

S ez átkos árok, melynek már neve is bal-jóslatu, mivé dagadt a fergeg tartama alatt! Ha nem ismernéd híreből, mely méltó Belzebub-hoz, azt hinnéd, hogy egy törött korsót sem bír bevinni lomha, posványos vizén a Dunába. Pedig teli van aránnyal, mint minden meder, mely hegyről szakadó viz lefolyására szolgál. Megdöbbenve, elszorult szívvel szemléled partja mentén a beléje szorult, de helyet nem talált ár által elkövetett rombolásokat.

Emitt két oldalról néhány romba dőlő ház, szegény családok megsemmisült lakhelye. Ez épületek nem álltak az árok fölött, mely itt még boltozatlan, hanem szorosban partja szélén, úgy, hogy egy-egy ház külső fala az ördög-árok szegélyfalan nyugodott. Szerencsétlen gondolat, mely ez alapot biztosnak vélte.

Mikor az árok medre megtelt zuhogó vízzel, melyet mindig magasabba korbácsolt a patakban tóduló ár, az összerongyolt zuhatag utat keresett magának, s magasra dagadva, néhány pillanat alatt benyomta a házak oldalait. Oly könnyű munka volt az neki, mint nekünk a por-zós tál homokjában medret húzni a merítő kanállal. A rést tört víz aztán egy perc alatt tetőig árasztotta el a szobákat, ledönté az oldal-falakat, magával zudított mindent, a mire a szobákban talált, örült rohamban ragadva el rombolása eredményeit a Duna tájékozó hullámaiba, melyek fölött sötét éj ült. Isten legyen irtalmas azok szegény lelkének, kik a falomlás s a bősziült ár betódulásának pillanatában lakásaikban voltak!

E vizuzott házak megtekintése a rémes éj minden iszonyát fölkelti képzelmedben. A támaszától megfosztott háztető egy része belédől az örvénybe s azóta isten tudja hol, merre uszik a Dunán. Megmaradt fele meghasogatva, megtépázva hajlik az árok fölé. A légbé nyuló gerendák mintha segélyért folyamodnának a néző-höz. És csodálatos szeszélye a véletlennek: míg a szobákba rohanó ár a legnéhezebb butordarabokat is kiöblíté a zuhatag sodrába, addig oly csekélységnek, mint egy falra függesztett képnek, vagy egy kályhacsőnek nagylelkűen megkegyelmezett.

A szomszédos épületek nagy részében istenkisértés volna megmaradni lakónak. Azok alap-falai kevésbé-többé álamosvák, a főfalakon arasznyi repedések tátognának, s összedülésük már csak napok kérdése.

Az árok boltozott része fölött más volta rombolás lefolyása. Valahogyan egy lóporral megtöltött cső egy szikra föllobbanására darabokra szakad, azonképen az ördög-árokban megterlődtött víz is kettéperesztette azt a kényszerubbonyt, melyet számára a boltozat képezett. Nem használt semmit, hogy e boltozatot egész sora az emeletes házaknak nyomta és segítette roppant súlyával. A dühögő víz, melyet újabb meg újabb zuhatagok mind őszébb szorítottak, kinjában óriási erővel szétörte a boltozatot, fölreccsent bolt-hajtásokon, falakon, padlókon át a föléje épült házak emeletét, s aztán magával ragadt az alól tátongó örvénybe mindent, a mi vagy magától — alap hiányában — omlott le, vagy a mit elsodorhatott. Így dől romba a fő-utca két emeletes háza, melyekből nem minden lakó menekülhetett.

tyavárak lennének. Ez nem volt eső, zápor, felhőszakadás, hanem egy tenger vizének lezudulása a felekkel birodalmából.

E sodró zuhatagoknak, melyek egy gyors-vonat sebességével öznöltek a Sváb-, Gellért-és várhegy között elterülő katlanba, nem emberek, hanem sziklátak hajító titánok sem állhattak volna ellen. Szembe szállni velük olyan dőre erőködés lett volna, mintha neki feszítendő melledet a Niagara-zuhatagnak. A víz ily bősziült-ségével szemben a legmegfeszítettebb emberi erőködés sem nyom többet a pehely ellenálló képességénél. A városmajor-utczában láthatasz egy termésköböl épült falat, melynek szilárd-sága egy darabig megbirkózhatnék tábori ágyuk hat-nyolcz fontos lövegeivel. A zuhatag belőlről a kerten át dől neki a falnak, s azt tövében oly erővel döntötte le, mintha borotvával metszenék az élő husba. Zsinóregyenesre van leme-telve a föld fölött. A mennyi sziklát, követ- és törmelékét söpört le a hegyekről a rétekre, utakra, hegyzorosokba, árkokba és magukba az utcákba — elegendő volna egy kisebbszéri völgy teljes betöltésére. Gonosz, siralmas kedv-töltés volt az, mit a máskor békés és áldásos elem magának szombat este megengedett.

S ez átkos árok, melynek már neve is bal-jóslatu, mivé dagadt a fergeg tartama alatt! Ha nem ismernéd híreből, mely méltó Belzebub-hoz, azt hinnéd, hogy egy törött korsót sem bír bevinni lomha, posványos vizén a Dunába. Pedig teli van aránnyal, mint minden meder, mely hegyről szakadó viz lefolyására szolgál. Megdöbbenve, elszorult szívvel szemléled partja mentén a beléje szorult, de helyet nem talált ár által elkövetett rombolásokat.

Emitt két oldalról néhány romba dőlő ház, szegény családok megsemmisült lakhelye. Ez épületek nem álltak az árok fölött, mely itt még boltozatlan, hanem szorosban partja szélén, úgy, hogy egy-egy ház külső fala az ördög-árok szegélyfalan nyugodott. Szerencsétlen gondolat, mely ez alapot biztosnak vélte.

Mikor az árok medre megtelt zuhogó vízzel, melyet mindig magasabba korbácsolt a patakban tóduló ár, az összerongyolt zuhatag utat keresett magának, s magasra dagadva, néhány pillanat alatt benyomta a házak oldalait. Oly könnyű munka volt az neki, mint nekünk a por-zós tál homokjában medret húzni a merítő kanállal. A rést tört víz aztán egy perc alatt tetőig árasztotta el a szobákat, ledönté az oldal-falakat, magával zudított mindent, a mire a szobákban talált, örült rohamban ragadva el rombolása eredményeit a Duna tájékozó hullámaiba, melyek fölött sötét éj ült. Isten legyen irtalmas azok szegény lelkének, kik a falomlás s a bősziült ár betódulásának pillanatában lakásaikban voltak!

E vizuzott házak megtekintése a rémes éj minden iszonyát fölkelti képzelmedben. A támaszától megfosztott háztető egy része belédől az örvénybe s azóta isten tudja hol, merre uszik a Dunán. Megmaradt fele meghasogatva, megtépázva hajlik az árok fölé. A légbé nyuló gerendák mintha segélyért folyamodnának a néző-höz. És csodálatos szeszélye a véletlennek: míg a szobákba rohanó ár a legnéhezebb butordarabokat is kiöblíté a zuhatag sodrába, addig oly csekélységnek, mint egy falra függesztett képnek, vagy egy kályhacsőnek nagylelkűen megkegyelmezett.

A szomszédos épületek nagy részében istenkisértés volna megmaradni lakónak. Azok alap-falai kevésbé-többé álamosvák, a főfalakon arasznyi repedések tátognának, s összedülésük már csak napok kérdése.

Az árok boltozott része fölött más volta rombolás lefolyása. Valahogyan egy lóporral megtöltött cső egy szikra föllobbanására darabokra szakad, azonképen az ördög-árokban megterlődtött víz is kettéperesztette azt a kényszerubbonyt, melyet számára a boltozat képezett. Nem használt semmit, hogy e boltozatot egész sora az emeletes házaknak nyomta és segítette roppant súlyával. A dühögő víz, melyet újabb meg újabb zuhatagok mind őszébb szorítottak, kinjában óriási erővel szétörte a boltozatot, fölreccsent bolt-hajtásokon, falakon, padlókon át a föléje épült házak emeletét, s aztán magával ragadt az alól tátongó örvénybe mindent, a mi vagy magától — alap hiányában — omlott le, vagy a mit elsodorhatott. Így dől romba a fő-utca két emeletes háza, melyekből nem minden lakó menekülhetett.

Fékezhetlen erejének összes hatalmát azonban az árok torkolatánál fejtette ki az összerongyolt ár, hol a boltozatot a Csekeő-féle emeletes ház állott. Régi épület, olyan tömör, vastag falakkal, melyek között a török világban bátran ki lehetett volna állni néhány heti ostromot. Ez alatt is törmeléké zúta a boltozatot, de különben bírt el vele, mint a többivel. Mint mikor hosszú aknát fúrnak a bányászok vagy vasúti munkások valamely roppant sziklába s aztán megtöltve az üreget robbantó anyaggal, légből röptük az alkalmatlan közörnyet: azonképen lökte föl az összerongyolt víz kitorzó feszerje az egész házat emelet magasnyira a légből. Ott néhány pillanatig jobbra-balra ingott az épület, nemkülönben az ölemből, melyet fölével fogva czibál meg gazdája, fölemelve a megkínzott állatot a földről. Aztán tompa dőréjjel, mely áthatott a fergeg bömbölésén, az egész ház tetőtől falastul abba az örvénybe zuhant, melyet az ár alkotott magának az árok oldalfalainak szétrepesztése által a dunapart földjében. Most a ház egykori helyén térsen öböl van, melyet az egész veszedelemben ártatlan Duna nyaldos hullámaival.

S míg az árokutca egész mentén dúlt és pusztított a medréből kiüztöt ár, addig az utcára való menekülés is lehetetlenné vált téve a szerencsétlenek legbübbje nézve. Valahány alantabb fekvő utca e völgyben van, mind rohanó folyammá változott. Az Attila-utczában zuhatagok alakjában dől be a víz az ablakokon. Borzadva nézed duló tevékenységének hátrahagyott nyomait. A szobákban lábnyi magas, bűzhöd iszap tapad falakra, padlókra s a keresztül-kasul döntött, darabokra zuzott butorokra. A pinceszék szinig telve vízzel. Gőz- és kézi-szivattyúk éjjel-nappal dübörögnek a házak előtt, akó számra okádva a csatornába a kiszivattyuzott folyadékot. A tüzoltók megfeszített izmokkal végzik a rekkenő hőségben a terhes munkát. Le a kalappal előttük! Oroszlánrészünk van az iszonyok amaz éjjelének mentési munkáiban.

Az éjjeli ut a Drasche-féle kigyult téglagyárhoz külön fejezetet érdemelne meg a szombati veszedelemtől irandó könyvben. A hegyekről lerohanó víz csakhamar háborgó tengert képezett a városmajor szomszédságában álló gyár körül. Hiába retesztelte és torlaszolta el a munkásraj az épületek s a gépház kapuit. A zuhatag forgácseső szakította a kapuszárnyakat, berohant a gépházba, s ott egy új romboló elemek: tűznek lett oka. A gőzgépjű kazánja nem állta ki a hirtelen meghűlést, melyet a rá zuhanó hideg víz okozott. Szétpattant, a gerendákra szórva a kemesze lobogó üszkeit.

Pár pillanat múlva sötétpiros lángok nyaldostak végig a tetőn.

Rémes pokoli látvány! Főnt az égen koromfekete, villámot szóró felleghad. Lent háborgó tenger, megrakva gerendák, szálfák, tövestől kicsavart élőfák, hidkorlátok, kerítések, szállókarók s még egy sor megnevezhetlen tárgyval, miket a zuhatag magával röpit, hullámtetőkön fáncczóltat, egymáshoz csapkok, lemerít s megint fölszínre hoz, hogy utóvégre faltörő kosnak használja, ha épület akad bősziült nyargalásának útjába.

S e rohanó tenger s a haragos ég között egy másik elem dúl sziporkázva, üszköt szórva, verpiros lángokkal játszva: — a tűz.

Fenygetett messzire röpitett, szélvészöl fölkapott izzó üszkeivel az aljában zúgó tengert, a mely föl-föl loccsan haragos tajtkál, mintha kikacsagná a magasban dúló elem bohó örök-dészeit.

Ez éjt az elemek uralták; e félreeső vidéken inkább, mint bárhol másutt. Embernek, asszonytól született lénynek nem volt mit keresnie ott, hol ily hatalmak vívnak ádáz tusát az uralomért. De a tüzoltók elszántsága nem riadt vissza ze éj iszonyaitól sem. A derék emberek megkísérelték a lehetetlennek látszó, s a vízzel ellepelt alaguton át majdnem a lovak szügyéig érő vízben gázoltak keresztül azon a sodró zuhatagon, mely az iskola-utca felől a mélyebben fekvő Horváth-kerthe ömlött. Folytonosan daczolva az árvízrel, megközelítették a tájékozó világot vető égő gyárt, de emberi erő itt nem bírt oltani. Áldhatják sorsukat, hogy visszajövet nem sodorta el őket fecskendőtől, lovastól az egyre dagadó víz.

Az iskola-utca mentén, a magasabban

fekvő Karácsonyi-palotán kívül, nem látsz egyetlen házat sem, mely kevésbé-többé meg ne lenne rongálva. A veszedelmet itt egy rendszerint szász mederrel bíró árok idézte elő, mely a Svábhegy lejtőjéről kapja vizét. Az ár ellenállhatlan erővel szüldt le a magaslától, hátra káprán a szerencsétlen házakat. Ledöntötte a kerítéseket, tavakká változtatta az udvarokat, s ajtókat és ablakokat át zuhant a szobákba, hol 6-8-hat látnyi magasságban állapodott csak meg. Nem tulzás. Ott láthatod az iszap nyomát minden szobafalon.

Itt majd minden szobának külön szomorú története van. Emitt egy nyolczvan éves matronát ölt meg a bős elem, amott egy viruló, fiatal életnek vetett véget. Megláthatod a fűt, melynek törekény ágába három óráig kapaszkodott rémes halálküzdőlemben egy boldogtalan, fél testével a vízben. Megmentették. Sok bátor tettről, önfeláldozó hősiességről — csak az érdeklettek tudnak. A közzvélemény nem köthet nekik koszorút, mert nem viszik piacra a veszély tetőpontján kifejtett lélekemelő bátorság hírt. Azt mondják, hogy csak köteleességüket teljesítették.

A házak előtt könyöket sajtolt zsibvásár. Az elzart utcák középre van kirakva mindaz, a mit a szerencsétleneknek még meg hagyott a víz. Boldog isten! De milyen kétségbeesztő állapot. A pamlagok és karszékkek szövetének alapszine lehetett valamikor barna, kék, vörös. Most valamennyi barnászürke a reájuk tapadt újnyi vastagságú iszaptól. Egy nagy halom szennyes rongy a család iszapba fűrösztött fehérműjűt sejteti. Az utca során vaskos, sárral bevont papírcsomagok hevernek. Egy tudós aggyastán értékes könyvtárának összes maradványa. Valamennyi károsult közül még színész barátod találja bele magát legtöbb stoicismussal a szörnyű csapásba. Nagyon megöriült, hogy az inémet egy rengeteg iszaphalom alatt sikerült megtalálnia — lakezipőit, telve barna folyadékkal.

De minek folytassuk e megindító nyomor leírását?

A borzalom éjjeléről sokat írhatni. Sötét lapot fog az képezni a magyar főváros történelmében mindenkor. „A június 26-diki veszedelem“ együtt fog emlegettetni az utódok által a 38-diki nagy árvízvel, mint olyan elemi csapás, „melytől isten óvja mi magyar hazánkat!“

Borostyáni Nándor.

A villám hatása.

Az égháborúk évszakában élünk, mikor a villámlásban és mennydörgésben, a természet e ritka szép s egyszerűsind fenséges tüneményeiben olykor-olykor majdnem naponta gyönyörködhetünk. Mérsékelt égajunk alatt e legkörü tünemény megjelenése inkább a nyári hónapokra szorítkozik, de a térítő vonalok közt a legmagasabban fekvő helyeket kivéve, az év bármely szakában előfordulhat. De a viharok száma ott is nagyon különböző az egymástól különböző természeti fekvésű és alakzatu helyeken. Mig példának okáért Limának, Peru fővárosának lakói a villámot és mennydörgést csak hírebből ismerik, addig a hollandok Batáviában, Jáva sziget fővárosában, évenként átlag véve 159 vihart állanak ki! Hogy e szám aránylag mily nagy, eléggé kitűnik abból is, hogy átlagosan Bernben 27, Berlinben 18, Stassburgban pedig csak 17 vihar szokott előfordulni évenként. A Berlinben egy év alatt észlelt viharok legkisebb száma 11, legnagyobb pedig 30 volt. Egyébiránt a villámok közt is lényeges különbség van, miről figyelmes vizsgálódás utján akárki meggyőződhetik. Arago szerint a villámokat három külön osztályba lehet szezezni. Az első osztályu villámok cikkekczakk-szerűleg kigyózó keskeny s élesen körvonalozott fény-csíkok, melyeket alakjuknál fogva erős villanygépek hosszú szikrához lehet hasonlítani. Az ilyen villámok néha több mért földnyi hosszuk. miről legbiztosabban meggyőződhetünk, ha egy magas hegy csúcsáról az alattunk tomboló zivart végig tekintjük, mert olyankor a viharfelhőkből felfelé is szoktak lövelni a villámok. 1700-ban Stájerországban egy alulról fölfelé lövellt villámcsapás hét embert ölt meg, kik egy magas hegy csúcsán lévő kápolnában voltak. Mig alatt iszonyu vihar dühöngött, oda fent a nap fényesen mosolygott le a tiszta kék égről s

veszélyt senki sem gyanította. Az inémet leírtnál jóval gyakoribbak a második osztályu villámok, melyeknek szétszóródó fénye nagyobb területeket borít el és melyek tovább is tartanak. Végre harmadik osztályba tartozó villámoknak az úgynevezett villanyos tűzgolyókat tartják, melyek lassan folytatják utjokat s meglehetősen ritkák. A villámok közé kell számítanunk a fényvillagást is (Coruscatio), melyet néha esténként vagy éjjel a legderültebb időben is láthatunk, anélkül, hogy dörgését hallanók; e tünemény azonban semmi egyéb, mint a láthatárunk alatt messze történő villámlások visszfénye. Így péld. Saussure 1783-ban július 10- és 11-ike közti éjjel a Grimselen Genf irányában fényvillagást vett észre a láthatár szélén, a nélkül, hogy a legcsekélyebb dörgést hallotta volna utána, de később csakugyan megtudta, hogy ugyanazon éjjel s ugyanabban az órában Genfet iszonyu égi háboru látogatta meg. A villámmal egyidejűleg szokott keletkezni a mennydörgés is, és ha ez utóbbit mégis később halljuk meg, mint a hogy a villámot látjuk, ez csak onnan van, hogy a fény hasonlíthatatlan gyorsabban terjed az úrben, mint a hang. A villám megjelenése és a dörgés meghallása közt eső időtartamból biztosan ki lehet számítani a távolságot, mely a villám keletkezési helye és a szemlélő álláspontja közt létezik. Ugyanis a villám — kerekcszámban véve — épen annyiszor 1000 látnyi távolságra van a szemlélőtől, a hány másodperc a villám megjelenése és a dörgés morájának fölhangzása között eltelt.

Ama borzasztó hatások, melyeket a közvetlen villámcsapás előidézni képes, általában ismeretesek. Minden, a mi valamely sík lapályon kissé kiemelkedik, különösen ki van téve a villám hatalmának; ezért történik, hogy a villám oly gyakran sújta meg a mezón lévő állatokat. Az élő fák már ama nedveknél fogva is, melyek azokban keringenek, igen jó villanyvezetők; ha viharfelhő vonul tova felettük, a villanyosság nagy mennyiségben halmozódik össze rajtuk és bennök, s ezért nem ok nélkül mondják, hogy a fák magukhoz csalják a mennykövet; vihar idején tehát sohasem szabad fák alá menekülni, sőt nagy sikáigon még kisebbszéri bokrok és cserjék mögé sem cselzésrű megvonunk magunkat. Ha egy szobába tit be a villám, a butorokat fölforgatja és összezuza s mindenféle érezdarabot kiránt helyéből és messzire dob el. Az élő fát néha tetőtől talpig ketté hasítja vagy szétdarabolja, de a legtöbbször csúcsától gyökereig egy több centiményi széles és mély barázdát lehet észrevenni rajta és a lehántott kéregdarabokat és kitépett forgácsokat messzire dova leljük meg a villámsújtott fa körül. A nád- és szalmafedeleket, száraz fát, sőt a zöld ágakat is a villám megszénésíti vagy meggyújtja és az éreket vagy köveket gyakran fölolvasztja. Így állanak elő az úgynevezett villámütések vagy villámcsövek, melyeket homokos vidékeken nyáron át eleget találhatni s gyakran 8—10 méternyi hosszuk és 5 centimetyri átmérőjük; nem egyebek azok, mint villámtól összeolvastott és megüvegesített homokszemek. Hogy a villám szeret homokszemeket összeolvasztani, a következő példából is látható. 1867. június 24-én a villám Forchheimben egy házba ütött be, a melynek földszintjén két gyármetket s három kis kutyát ölt meg. Az emelet egyik szobájában ugyan a villám a fehér homokkal behintett padlón két látnyi hosszú utat tett meg és e szobahomokban egy valóságos villámütéscrt rögtönzött, mely belül a megolvastás folytán teljesen síma, kívül pedig az összeragadt homokszemek miatt durva felületű volt.

Nevezetessé lett villámcsapásokat igen sokat lehetne itt felhozni, hanem ez alkalommal csak néhányat emlitünk meg, hogy azután az úgynevezett „villámfényképekről“ mondhasunk el pár érdekes adatot. 1784. márcz. 20-án a villám a mantuai színház nagy termébe csapott le, a melyben akkor 400 ember volt együtt, kik közül a villám kettőt megölt, tizet megsebesített. Még borzasztóbb hatása volt annak a villámnak, mely 1819. július 11-én a Chateaufort Moussier-i templomba (Digne járás, Alsó-Alpi kerület, Franciaországban) épen az isteni tisztelet alatt ütött be s kilenc embert ölt meg és 24-et sebesített meg súlyosan. De mindegyiknél iszonyubb volt a bresciai katasztrófa, mikor is 1769-ben augusztus 18-án a villám löportoronnyba ütött s 200,000 mássa löportonnyit

föl, miáltal oly rettenetes robbanás idéztetett elő, mely által 3000 ember vesztette életét. Mindamellett is a villám által agyonsújtott emberek száma egészen véve oly csekély, hogy az ily halálesetek a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak, noha épületekbe a villám elég gyakran szokott beútni. Például az 1718. évi április 14- és 15-ike közti éjen Bretagne partjainak hosszában 24 templom tornyát ütötte meg.

A mi végre az úgynevezett „villámfényképeket“ illeti: e kifejezést nem szabad szószertini értelmében vennünk, minthogy ezalatt inkább ama különböző képlerajzolásokat értjük, melyek azoknak bőrén mutatkoznak, kiket a villámcsapás ért. A tény kétségbevonhatatlan és habár ama nevezetes tüneményekre, a melyeket fölemlíteni fogunk, a kellő magyarázatot nélkülözük is, mégis nagy tévedés volna azokat egyáltalában kétségbe vonni akarnunk. A „Kölni Újság“ 1857. szeptember 26-áról ezeket írja: „Párisban a tudós akadémiá előtt egy parasztút mutattak be a Szajna és Marne departementből. E nő pár nappal azelőtt egy nagy égi háboru alatt künn a mezón volt s tehenet őrzött. Minthogy a vihar mind erősebbé kezdett válni, a nő egy fa alá menekült; de ugyanazon pillanatban villám sújtotta meg a fát, mely a tehenet azonnal megölte s a nő ajultan terült el a földön és csak huzamos idő után tért magához. Hanem az egész eseményben az volt a legnevezetesebb, hogy mikor ruháját szétnyitotta, mellén a tehennek tisztán kivethető képe volt látható, mint vérell befutott vörös folt.“ E tünemény nem áll magában. Már Franklin Benjamin beszél egy emberről, kinek mellén egy fa képet látta, melyet hozzá közel a villám ütött meg. 1841-ben az Indre és Loire tartományban két embert sújtott meg a villám egy nyárfa közelében, s mindkettőnek a mellén azonnal olyan foltok kezdtek mutatkozni, melyek a nyárfa leveleirehasonlítottak. A párisi tudományos akadémiá értesítőjében 1847 januárjéről azt olvassuk, hogy egy nő Luganóban vihar idején az ablakban ülvén, valami különös rázkódást érzett, de a melynek rá nézve semmiféle komolyabb következménye nem lett; hanem a virág, mely szintén az ablakban állott, egészen tisztán lerajzolódott a nő egyik lábán s e kép a nő teljes életében ott maradt. 1825 szeptemberében az „Il buono servo“ (Jó szolga) nevű hajó az armirói öbölben horgonyzott az Adriai-tenger bejáratánál, midőn egy villám sújtott belé. Egy matróz, ki az árbocz tövénél ült, azonnal meghalt s hátán ama lópatkó tisztán kivethető képet vették észre, mely az árboczra volt fűszegelve. A villám egy másik hajón is megölt egy matrózt, kinek balmellén a „44“ szám tisztán le volt rajzolva; e kép a közelében levő érez-számjegyek alakja volt.

De talán elég is lesz a példákból. Számítlan ilyen újabb példát sorol föl „Nature“ című angol tudományos hetilap egyik közlelbbi számában Tomlinson, a nélkül, hogy e tüneménynek ő is magyarázatát tudná adni; csupán arra int, hogy a világos tényeket ne dobjuk el azonnal, ha nem tudjuk azokat elfogadhatólag kimagyarázni. Különösen gyakorik a fák és levelek képei, s ezek okát Tomlinson villanyos kísérletek által iyekezett fölvilágosítani. Ugyanis üveglemezeket bizonyos szappanoldattal vont be s azokra egy villanylanyt telt leydni üvegéből villanyszikrákat ugratott át. A lemezeket mi sem volt észrevehető, míg rájuk nem lehelte; hanem akkor a lehellet érzésetömörül a szappanoldattal bevont felületek ama részein, melyeket a villámcsízkrák nem érintettek, míg ellenben a szikrák által beégetett vonalak egy fa törzsét mutatták teljesen szabályos ágazataival együtt. Így lesz a villám nagyban is, és ezáltal legalább a fák és ágak képei, melyek a villámtól sújtottak testén lemosódva láthatók, meglehetősen meg lennének magyarázva.

A választások napja a fővárosban.

Julius I.

Csütörtökön, jul. 1-én választott Budapest. Ha az idei választások napja nem is mutatott olyan izgalmat, mint az előző választások, mégis élénk, mozgalmal életet varázsol a főváros utcáira. A kültelekekről s a távol fekvő utcákról a választók már kora reggel siettek a pártok gyűlhelyeik felé, hol csakhamar nagy mozgalom költött ki.

A belvárosban kezdjük, hol mindenkor nyugodtan, imponáló egyszerűséggel szokott lefolyni a választás. A városházban már nyolcz óra előtt tekintélyesszámmal gyűltek össze a választók, úgy hogy mire Havas Ignác pontban 8-or megnyitotta az ülést, mintegy 300 választó volt jelen. Mindenki kíváncsian várta a következőndöket, minthogy hajnalra egészen váratlanul piros falragaszok lepték el az utcákat, melyek Simonyi Ernőt éllették, mint Deák Ferencz ellenjelöltjét. Azonban az idő haladt, az elnök által kitűztölt határidő elmult, de Simonyi jelöltséget senki sem ajánlotta. Fél 9 óra után az elnök tehát hosszas eljénzés közben Deák Ferenczet kiáltá ki a belvárosi kerület képviselőjévé.

A Lipótvárosban a lánchiditériNakóház előtt gyűltek össze a választók, kik a lódogókkal gazdagon díszített Dorottya-utcán át a vigadóba vonultak. Itt Haris Sándor elnök 8 orakor megnyitva az ülést, a törvény által kitűzött idő elmultától nagy lelkesedéssel és eljénzés közt kiálták ki Wahrmann Mórt a Lipótváros képviselőjévé. Aztán egy küldöttséget meneszteték Wahrmannét, ki négylovas díszfogaton jelent meg, husz föllobogózott kocsi kíséretében. A tereben az elnök átadta neki megbízó levelét, mire Wahrmann meghatótt hangon mondott köszönetet választóinak.

A Józsefvárosban szintén korán vége volt a választásnak. Hét óra után a jözsefvárosi templom-téren összegyűlt választók, hosszú menetben zászlókkal és zeneszóval vonultak a lovardába, hol Rök Szilárd elnök, minthogy a kitűzött félórai idő alatt más jelölt nem ajánlatott, Jókai Mórt kiáltá ki hosszas eljénzés közt a Jözsefváros képviselőjévé. Jókai az érte ment küldöttség élén megjelenve, meleg szavakban mondott köszönetet polgártársai bizalmáért, s aztán rövid, hatásos beszédben fejtegette, hogy ezental arra kell törekedni, miszerint a fővárosban ne fény, hanem jólét legyen a czél. Boulevardok, üres paloták helyett jó utakra, csatornázásra, rendezett közegészségügyre, látható rendőrségre és virázgó kereskedésre van szük-ségünk. Jókai gyalog ment haza, hosszú kocsisorok és választóinak nagy sokasága által kísérve.

A Ferencvárosban elnök választási küzdelem fejlődött ki. A választás színhelye a Köztelek volt, hová mindkét párt külön uton, zeneszó és eljénzés mellett vonult. Morócz István elnök megnyitva az ülést, bejelenté Tavasz és Csernátorny jelöltségét. Delutáni 4—5 órakor még mindig majdnem egyenlőn álltak a szavazatok. 4 órakor Tavasznak 245, Csernátorny 240, 6 órakor ellenben Csernátorny 294, Tavaszinak pedig 285 szavazata volt. Nyolcz órakra szavazás bezárattván, kiűnt, hogy Tavasz 304 szavazattal szemben Csernátorny Lajos 346-ot kapott. Elnök eljénzés közt hirdeté ki, hogy Csernátorny Lajos a ferencvárosi kerület megválasztott képviselője.

Legnagyobb volt az izgalom és élénktség a Terézvárosban, hol a Horn-párt már 5 órakor reggel zenekarokkal járta be az utcákat. E párt választói az Orecz-ház előtt gyülekeztek, hol közel 10 ezernyi nézőközönség gyűlt össze, mely elfoglalva tartotta a király-utczát, hol katonaság képezett sorfalat. A Falk-párt a terézvárosi templomterén gyűlt össze. Mindkét párt a választási helyiséghez vonulván — mely a templom melletti iskolaépületben volt — Balassa István elnök pontban nyolczor megnyitá a gyűlést. A választók nagy száma miatt három szavazat-szedő bizottság működött. Dél felé Hornnak már 505 szavazata volt Falk 228 szavazattal szemben. Ez arány delután sem változott. 5 órakor azonban Hornnak már 1046 szavazata volt, míg Falknak csak 391. Este 8 órakor, midőn Hornnak 1290 szavazata volt Falk 465 szavazattal szemben, az elnök levelet kapott Falk Miksától, melyben kijelenté, hogy visszalép. Eszerint Horn Ede lett a Terézváros képviselője, kit választói fölkerestek váci-utczai lakásán, mely előtt sok ezernyi néző gyűlt össze, eljénzeve az új képviselőt.

A budai első kerületben csendesen ment vége a választás. Ott mindenki állt a szombati elemi csapások benyomása alatt állt. A választási helyiség a várszínház volt, hol dr. Schvartz Ferenc elnök delután 4 órakor kihirdeté az eredményt, miszerint Pauley Tivadar választotott meg képviselővé 694 szavazattal Kertler Ferenc 390 szavazata ellenében. Sokkal nagyobb élénktség uralkodott a másod-

dik kerületben, hol a „Fácán“ vendéglő udvarán gyűltek össze szavazásra a választók. A vörös tollas Lipthay-pártiak mindjárt elejétől fogva kisebbbégben voltak a fehér tollas Házmán-pártiakkal szemben. 5 órakor Hunfalvy János választási elnök bezárta a szavazást s kihirdeté a nagy eljénzéssel fogadott eredményt, hogy báró Lipthay Béla 266 szavazattal szemben Házmán Ferencz 986 szavazatot kapott, minélfogva kijelenti, hogy Házmán a budai második kerület képviselője. A Házmán-párt az esti órákban hosszú kocsisoron, lobogókkal járta be a pesti utcákat is.

Julius elseje a vidék sok kerületére is nevezetes nap volt. Debreczenben élénk küzdelem fejlődött ki a szabadelvű-párt s a függetlenségi ellenzék között, s kitűnt, hogy ott ez utóbbi párt igen megerősödött. Mindazáltal Tiszá Kálmán 275 szavazattal választotott meg Verhovay Gyula 148 szavazata ellen, Kis Lajos 583 szavazattal Simonyi Ernő 159 szavazattal szemben, és Molnár György 318 szavazattal Patay István 249 szavazata ellenében. Atalán ez a szabadelvű-párt napja volt. Lapunk más helyén közzöljük az eddigi választások eredményeként a megválasztott képviselők névsorát, azon sorrendben, melyben a választásról szóló táviratok beértek.

Irodalom és művészet.

Vajda János erőteljes költeménye, melyet mai számunkban közölünk, mutatvány egy fantasztikus költői beszélyből, s annak épen kezdete képezi. Még két, körülbelől hasonló terjedelmű s önállóan is szintén érthető részlete, valószínűleg rövid időn, más napokban fog megjelenni, s a három együtt alkotja a hatásos egészet, a mű első részét. Figyelmzetjük olvasóinkat az aránylag keveset író jeles költő s legújabb művére, melyet már e napokban befejez, s a mely egyéb költeményeivel együtt egy füzetben fog megjelenni.

A m. tud. akadémiá kiadásai. Az akadémiá az általa kezdettől fogva mostanig kiadott könyvek s időszakí közleményekről teljes jegyzéket bocsátott közre, s legújabban berendezett kiadói hivatalában azokat jelentékenyen leszállított áron árulataja. Valóban szükséges intézkedés. Az akadémiá kiadványai eddig csaknem véka alatt rejtejt gyertya volt; megjelenésük kor szórványosn fölemlítették, azontul senki sem tudott rólok, senki sem is gondolt reájok. Pedig becsesek s nagy érdekük vannak közöttök. Így az évkönyvek, melyeknek 15 nagy (nyegydrét) kötete most 30 ft-on kapható; az értekezéses roppant sorozata, melyek egyenként 10—20 kron — a terjedelmesebbek aránylagos áron — árulataknk; a történelmi bizottság nagy kiadásai: a török magyar okmánytárak, a régi történet-írók, a történelmi emlékek tára, melyek kötetenként 1—2—3 firtvány (mind fele árakon) s az eddig összesen 54 nagy kötetre terjedő gyűjtemény együtt 90 firtván kapható; az archeologiai, továbbá a statisztikai és nemzetgazdasági, végre a matematikai és természetudományi bizottságok kiadásai: szakemberekre nézve szintoly érdekesek s becsesek. Szóval, e nagy gonddal s helyesen szerkesztett könyvjegyzék megeredemli, hogy átnezze mindenki s válaszza ki belőle a magának való.

A Kisfaludy-társaság legújabb kiadványai, a hatvan éves pártolói illeményi kötetei, melyek az előtt rendezes elköse jelentek meg, most annyira előre járnak, hogy már az 1876-ra szóló illetőség nagyobb része is kiadott, bizonyásúl, hogy igazok volt azoknak, a kik azt mondták, hogy az előbbi késelelmek nem egy év kiugratásával, hanem a kiadások siettetésével kellett volna helyre hozni. — A most megjelent két kötet egyike a Cervantes világhírű Don Quijote-jának harmadik kötetét, vagyis a második rész első felét tartalmazza, Gyóry Vilmos fordításában. Még egy ily kötet van hátra, s azzal teljesen kezünkben lesz az irodalmi újjászúletés korának egyik legnevezetesebb műve, az örköltött remekek egyike. — A másik kötet, vagy már csak kötetek, Racine egyik szomorujátékát, „Iphigeniát“ nyujtja Pauley Ede szorgalommal s csinnal, de kevés költői erővel a racinei hév csaknem teljes hiányával készült fordításában. A harmadik füzet ez már a ma-

gyar Racineból, mely így, lassanként szintén halad a teljesség felé.

Hirlapirodalom. Lonkay Antal, mivel szembenben szenved, a „Magyar Állam“ szerkesztését b. Jósika Kálmánnak adta át. — A „Pozsonyvidéki Lapok“ az új felévben politikai tartalmat is ad; ezental is hetenként 2-szer jelenik meg, s előfizetési ára az eddigi marad, félvére 4 firt. — A „Baloldal“ cz., Ugron Gábor tulajdonában eddig Sz. Udvarhelyi megjelené ellenzéki lap, irányát megtartva, ezután Deaky Albert szerkesztése alatt Kolozsvárt fog megjelenni. Előfizetési ára félvére 3 firt. — A „Kecske méző“ című lap megszűnt.

Nemzeti színház. Junius 25-kén Dóczy Lajos „Csók“-szában Eibenschütz Mari k. a. lépett föl másodsor. A fiatal művésznő ezental is előnyösen mutata be sokoldalú színpadi tehetséget, mit a közönség ismételt tapsaival méltatott. — Szombaton jun. 26-án Stoll Agost, a gráci színház tenoristája, lépett föl „Rigoletto“ban a hercege szerepében. Az előadás kezdete előtt dúló fergeteg sok embert kergetett a színházba, úgyhogy közönség tekintélyes számmal volt. A szeleelő-lyukakon csorgott az eső s a karzaton kifeszített esernyővel ültek. Stoll Agost éneke nem tett nagy hatást, bár játéka eléggé ügyes s alakja előnyös. Közép hangjai eléggé szépek, de felső hangjai nagyon gyöngék. — Kedden, jun. 29-én „Faust“ került színre. A czimszerepet Stoll énekelte, jóval több hatással, mint a herceget „Rigoletto“ban. Előadásában ezuttal is kifejezést, énekében pedig izlést tanusított. A felső hangokat azonban most is erőködséssel énekelte, felsejt-hangokkal segítve magát. Mint másod-tenor jól megállná helyét színpadunkon. A közönség úgy öt, mint a többi szereplőket, Tannernét, Odryt, Maleczkyt, Nádayné, kitüntetéte tapsaival. Ez volt a nyári színdíók előtt a nemzeti színház utolsó előadás, minthogy a szerdára hirdettet előadás V. Ferdinánd király halála miatt elmaradt. Az előadások angustuzs elején kezdődnek meg ismét. — A nemzeti színház drámabíráló bizottsága közelebb két eredeti művet ajánl elfogadásra. Egyik: Kazár Emil „A hátrahagyott család“ című négy fölvonásos színműve; másik a „Női diplomacia“ című egy fölvonásos vígjáték Szulyovszky Ignácztól.

A budai színházban, mely szerencsére semmit sem szenvedett az árvízről, érdekes előadások voltak a hétén. „Stradella“, Flotow e kellemes zenéjű dalművében előnyösen mutatta be magát Temesváry társulatának operai személyzete.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémiá hétfőn tartotta utolsó ülését a nyári színdíó előtt, mely alkalommal Halász Géza olvasta föl Török József r. tag emlékbeszédét Pólya József akadémiái l. tag fölött. Pólya József, orrosi karunk e kiváló tanára, 1802 jun. 1-én született, Barsmegye Nagyszecse helységében. Gimnáziumi tanulmányainak végeztével az ifjú Pestre öhajított jőnni, hogy magát az orvosi pályán kiképezze, de apja a papi pályára szánván, Debreczenben akarta küldeni a theologiai tudományok hallgatására. E miatt szólalkozás történt apa és fiu között és visszament Losoncra, hol jó hírbén állván, a gymnásium első osztályának tanárává választotott, míg végre 1824-ben megkezdte az orvosi tudományok hallgatását, s 1830-ban orvostudor lett. Az 1831-iki kholera alkalmával nagy érdeemet vivott ki, mint a kholera-kórház igazgatója. Mint orvos a betegségek biztos felismerése, szakkavartott gyógykezeleése s modora által jeles névre tett szert. Irodalmi téren is kitüntette magát. Az akadémiá 1832-ben levelezo tagjává választotta. Több orvostudományi munkát írt. A kholera alkalmával szerzett tapasztalatait szintén megírta. De nemcsak a gyógytudomány terén működött mint író, hanem az élettan, természettan, növény- és ásványtan köréből is számos alapos értekezést írt. Az is feledhetlenné teszi nevét, hogy százezer forintra becslült vagyonát a pesti ref. gimnáziumnak hagyta. — Az eljénzésel fogadott emlékbeszéd után a folyó ügyekre került a sor. A Nádasdy-féle pályázastra újabban egy „Kunrucok“ című, husz énekben írt történeti költői elbeszélés érkezett be vidékről, melynek ismeretlen szerzője igazolván azt, hogy annak idejében tette postára

HIRDETÉSEK.

A sárospataki kovamalomkövek a legjobb malomkövek a világon... még a legjobb francia köveket is felülmúlják...

KERTÉSZ és EISERT Budapest, Dorottya-utca 2. színház-térlet szeglet... párisi szikvíz-készülékeinek...

A Franklin-Társulat kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4-ik sz.) lehet megrendelni: Tizedik évfolyam. Jogtudományi Közlöny.

SELYEMARIK és gyönyörű női ruhakelmék... Hamburger Adolf...

Nyári mulattató cikkek. Indiai függő hintaágyak... KERTÉSZ és EISERT...

KOLLARITS JÓZSEF ES FIAI legelső kész fehérnemű, vászon és szövött áru gyári raktárakban... az „YPSILANTI“-hoz...

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható: KÖZHASZNÚ CSALÁDI KÖNYVTÁR.

„IZLÉS ÉS TAKARÉKOSSÁG!” A legdiszesebb divatlap „BUDAPESTI BAZÁR” megjelent a Franklin-Társulat kiadásában.

EAU FIGARO Higiéne Française Paris, Boulevard Bonne-Nouvelle I. Teinture speciale pour les cheveux.

JARKA KÉPEK A rajzok Jankótól. Tartalom: Egy garçon karácsonya. — A mit a nők követelnek — értékezés. — A felolvasás. — A kit házasanak. — A hófúró és az aranyhaj. — Laikus elmétkedések a művészet előföldén. — Egy félben maradt kép története.

A legbiztosabb és legkellemesebb szer váltóláz ellen, különösen gyermekeknél, kik a keserü Chinint másképp bevenni nem képesek a Chinin-csokoládé és a Chinin-cukor.

Vezérfonal rajzolásban körzövel és vonalzóval. HEISSIG NÁNDOR után DR. SZABÓKY ADOLF kegyesrendű tanár.

Előfizetési felhívás a „GAZDASÁGI LAPOK” 1875-ki II-ik félévi folyamára.

HAMPEL GYÖZŐ Budapest, nagy (3) korona-utca 16. (Hampel-féle ház) ÁRJEGYZÉKE.

Eau de Lys de Lohse a porosz kir. orvosi hatóságrol megvizsgálva és nap-égés, szeplők, pörnsés, himlőhelyek és redők ellen ajánlva.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvtárban kapható: A NÉVTELENEK. Elbeszélések és rajzok.

A rajzok Jankótól. Tartalom: Egy garçon karácsonya. — A mit a nők követelnek — értékezés. — A felolvasás. — A kit házasanak. — A hófúró és az aranyhaj. — Laikus elmétkedések a művészet előföldén. — Egy félben maradt kép története.

Jó és tartós munkaért jótállás biztosított!

Bámulatos olcsón!

Bámulatos olcsón!

SCHULHOF ADOLF

Budapest, országút, Károlykaszárnya 24, újonnan berendezett nagyszerű cipőgyári raktárában,

legnagyobb választék nagyban és kicsinyben:

Hölgyeknek:
Comodcipők, fin. éberlásting v. bőrből 12.20.
Comodcipők legfin. bőr v. éberlásting, sarkal és nagy csokorral 2 ft.
Czugas topán éberlástingből 6" magas szárral és lakkorral, legfin. faj, 3 ft 80 kr.
Finom bőr czugas topán, 6" magas szárral lakkorral és erős dupla talppal 4 ft.

Uraknak:
Comod-czipők finom bőrből 1 ft 30 kr.
 Legfin. zergebőr-topán lakk-orrall 4 ft 80 kr.
Kültöldi borjubőr (vixos) vagy sagrin-bőrből, erős dupla talppal, legtartósabb faj 5 ft.
Leányok, fiúk és gyermekek számára mindenmiben 1 ft 50 krtól 3 ftig.

Vidéki rendelvények utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközölte nek.

Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től Párisban.
 Csak a hivatalosan megvizsgált mérlegmentes, tiszta és teljesen ártalmatlan
RAVISSANTE
 bír azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, utóbajától megóvni és szépséget s ifúságot biztosítani. Ha a Ravissante naponként egyszer az ujhegygyel az arcra vagy más testrészre dörzsölik, már a törülközős után tapasztalható a majdnem csodálatos hatás. Az arcon támadt ráncok és himibőltyek elsimítottak. — A Ravissante ifjú arcra szánt ideje elő a bőrt fehéríti, frásitja és simítja; eltávolít legzöredébb idő alatt szepit, májfoltokat, orrvörösséget, s a bőr minden tisztáltságait.
 Már az első kísérlet után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak Dr. LEJOSSE világírú „Ravissante”-t használni.
 Egy üvegek ára 1 ft 50 kr. és 2 ft 50 kr.
 Postai küldésnél 20 kr. több.

Kapható nagyban és kicsinyben Budapesten: Dr. LEJOSSE főraktárában, király-utca 15. sz. I. emelet,

HATSZEK MIKSA, látszerész urnál, váci-utca 8. sz.

Vidéki raktárak következő gyógyszerész uraknál:

Arad: Elias Armin.
 B.-Csaba: Bodits Sándor.
 Brassó: Mowtcher F. V.
 Debreczen: Gáti Nándor.
 Eger: Küllner László.
 Eszék: Dienes J. G.
 Győr: Gombos László.
 Kassa: Hegedűs Lajos.
 Kolozsvár: Valentine Adolf.
 Miskolcz: Dr. Csáthy Szabó J.
 M.-Vásárhely: Pogorassy D.
 Makó: Nagy Adolf.
 Nándorfehérvár: Dilber I.
 N.-Szeben: Albrecht A.
 Nyíregyháza: Tirsocher G.

Pécs: Sipőcz L.
 Pozsony: Pistóry Felix.
 Pecsava: Graf W. H.
 Szabadka: Seigely József.
 S.-A. Ujhely: Pinter Ferencz.
 Szathmar: Bossin J.
 Szeged: Baresay Károly.
 Kovács László.
 Vargha Antal.
 Sz.-Fehérvár: Dieballa Gy.
 Szombathely: Fillich Fer.
 Temesvár: Ény József.
 Veracez: Moldoványi S.
 Zágráb: Mithach Zsigmond.
 Zimony: Trechtsik K.

Vidéki rendelvények a legszigorubb titoktartás biztosítása mellett utánvétel nélkül kaphatók.

27 kr. Első bécsi 27 kros bazár fiókja Budapest, Kerepesi-út 15. sz. Rákus kórházzal szemközt.

27 kr. Gardaz raktár: rumburgi és sziléziai vászon és káma vász., 7/8, 9/10, chiffon, damasz- és csillag-törülközőkből, csipke- és moszlin-függönyök, butor, matracc-, egyenruha- és függöny-csinvátból (Gradi).

27 kr. Lichtenstern B. és társa Budapest, Kerepesi út 15. sz. Rákus kórházzal szemközt.

27 kr. Minták és árjegyzék ingyen és bérmentve. Rendelvények pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek.

A „Franklin-Társulat” kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető a

NEMZETI HIRLAP

Legolcsóbb magyar politikai napilap. czimű politikai napilap.

A „NEMZETI HIRLAP” hetenként hatszor, reggel, egy középnapnagságon, hétfőn délután pedig félíven, tehát mindennap megjelen.

Tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, velős, népszerűen tartott vezércikkben és kisebb közleményekben. Itt megtalálja az olvasó a törvényhozás üléséről, bizottságok, szakbizottságok, pártklubok tanácskozásairól rövid, de kimerítő tudósításokat, távirati és újdonsági rovatában a legújabb híreket.

Kiváló figyelmet fordít a vidék fontosabb eseményeire; tudományos és közhasznú intézetek és egyetek tevékenységére, s ezekről lehető gyorsan értesíti olvasóit.

Tárczájában a hazai és külföldi irodalom, művészet és társasélet nevezetesebb jelenségeit ismerteti.

Napi olvasmányul egy-egy érdekes fordított vagy eredeti regénnyel szolgál. Naponként közli a fővárosi színházak színlapját egyeb hasonló tudnivalókkal együtt.

Előfizetési feltételek. Postán küldve vagy Budapesten hához hordva:

Egy évre	14 ft — kr.
Félévre	7 „ — „
Negyedévre	3 „ 50 „
Egy órára	1 „ 20 „

A bécsi világkiállításon kitüntetett **szelelő-rosták** (gabona-tisztító gépek) legelőszerebb új szerkezettel legolcsóbb áron kaphatók

Kollerich Pál gyárában Budapest IV. aldunator 14. sz.

Szöges kézi és emelőcsiga-cséplőgépeket kizárólagosan készít

Umrath és Társa

mezőgazdasági gépgyár- és vas-öntője Prágában.

Ismét eladók eladási illetékben részesülnek. Mindazoknak, kik UMRATH és TÁRSÁHOZ PRÁGÁBA levél útján fordulnak, az összes gépek rajzait és leírását, valamint az azok-óli bizonyítványokat magában foglaló gyári árjegyzék ingyen és bérmentve megküldetik.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és kapható

Földrajz Erdbeschreibung

(tájképekben) a népiskolák III. osztálya, illetőleg III. évfolyama számára.

A m. miniszteri tanterv alapján írta **EBENSPANGER JANOS.** Ára füzve 30 kr.

Für die dritte Klasse, resp. den dritten Jahrgang der Volksschulen Ungarns. Auf Grundlage des hohen minister. Lehrplanes bearbeitet von **JOHANNES EBENSPANGER.** Preis geheftet 30 kr.

Budapest, julius 11-én 1875.

28-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csopán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

V. FERDINÁND ÉS MÁRIA ANNA.

Oly embereknek, kiket öregekül ismerünk, fiatalkori arczképei mindig különös érdekűek. A szemek kihaló fényében a régi csillogást, az ősz fűrtök alatt az egykori barna hajszálatokat, a redők által elborított régi simaságot, s a nehézkes vagy összerokadt termetben az egykori bátor tartást, képzeletünk csak nehezen bírja elővarázsolni. Egy régi arczkép, valahonnan a porból előkeresve: megteszi ezt a szolgálatot. S most már az ellenkező feladattal küzd képzelődésünk: redőket rakni a fiatal képre, megbágyasz-

tani az eleven szemet, s a sima arczot bozontos ősz szakállal környezni. ...

Az agg király is, a kit e napokban tettek le ősei mellé a bécsi kapuczinusok templomának sírboltjába, ő is volt valaha fiatal. Ámbár a szó teljes értelmében alig volt. Bölcsesétől kezdve testi gyöngeségben szenvedvén, ez nyomasztólag hatott vissza kedélyére, sőt szellemi tehetsége fejlődésére is. S a daliás ifju, a férfias kedvtelések és sportok tűzője, a minő peld. utódja volt mindig, ő nem lehetett soha.

Másfelől általánosan elterjedt hit volt az országban, hogy a fiatal főherczeg s trónörökös korán sem oly gyöngye, testileg és lelkileg, mint bizonyos udvari párt állítja

s a világgal elhitetni akarná. Egy cselszövő pártnak ugyanis kezdetől fogva terve volt a jó szívű, nemes lelkű, de mindenesetre a benyomások által hajtható s könnyen befolyásolható Ferdinándot kiszorítani az uralkodás sorrendjéből. E szándék felől az országban a legkalandosabb hírek keringtek. S hogy alaptalanok nem voltak egészen, bizonyítja, hogy oly ember is, mint Dessewffy József, méltónak tartotta elindulni rajtok s feljegyezni őket Kazimczy Ferenczhez intézett leveleiben. E hírek szerint az említett udvari párt eszközölte ki, hogy Nápolyban is az elsőszülött mellőzésével a másodszüzlött emeltessék a trónra s bátyja Szcizliával elégíttessék ki;

MARIA ANNA KIRÁLYNÉ.
 V. FERDINÁND KIRÁLY.

1831.